

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.26, december 2025

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1864 (SJ: 1349)

Andre udgaver

PS *Poetiske Skrifter* 9

US *Udvalgte Skrifter* 10

Teksten er etableret af Jon Tafdrup

Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Jon Tafdrup, redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Jens Lei Wendel-Hansen

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning ph.d. Vibeke A. Pedersen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

[[A:i]]

Budstikke i Høinorden

fra

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Kjøbenhavn.

Karl Schönbergs Forlag.

[A:1]

Budstikke i Høinorden
fra
Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

København.
Karl Schönbergs Forlag.
G. S. Wibes Bogtrykkeri.
1864.

¹ [PS:95][US:518][A:2][A:3]Nu *Tyrkens* Heste alt for godt
Og alt for let, til *Danmarks* Spot,
I *Viborg-Sø* er vandet¹,
Og som for Verden det seer ud,
Har Bombers og Granaters Gud
Nu Blod med Tyrken blandet.

² [PS:96]Var da vor Gud ei rigtig stor
Alt som i Himle, saa paa Jord,
Da var vi nu forlorne,
Ja, overgivne uden Haab,
Med Tungemaal og Tro og Daab,
Til Slagterbænkens *Norne*;

³ [A:4]Men Gud skee Lov! Gud fra igaar,
Som fredet har i Tusindaar
Om gamle Danmarks Rige,
Ei blot idag, imorgen med
Han os vil staae i *Høvding*s Sted,
I *Faderens* tillige.

⁴ [US:519]Som Dugg for Soel, opløst i Glands,
Forsvinde skal ved Smilet Hans
Nu hver en bitter Taare,
Og Frygten skal for Haabet flye
Til Fiendens Leir og Pralets By
At yngle der adaare!

- 5 Som Æspeløv for Vinde just
Saa dirre for Guds Aandepust
Maa Himmelen og Jorden,
Al anden Stormagt er mod Hans
Som Bakke-Troldes Dødning-Dands
Mod *Almagts* Lyn og Torden!
- 6 Bevise skal Guds Underværk,
Hans Haand er høi, Hans Arm er stærk,
Alt som i *Moses* Dage,
Da midtveis i det Røde Hav
Ægypterne fandt deres Grav,
Kun Navnet blev tilbage.
- 7 |A:5|PS:97Ja, vort *Høinordens* Folkefærd
Som *Israels* saa noget nær,
Med Trældom er omspændte,
Saa Birtings-Badets røde Hav
Maa vorde vore Fienders Grav,
Om *Frihed* er ivente.
- 8 Vi har ei blot et Fosterland
Ved Østersø og Vesterstrand
At værge alle Dage,
Vi har i *aandelig* Forstand
Et deiligt, os forjætted Land
At giæste og indtage.
- 9 Det plages, pløies som et Rov
Med Tørve-Spade, Trælle-Plov,
Haarkløveri til Bunden,
Thi *Aanden* der er sat i Band
Af grov og *kiødelig* Forstand
Paa *Haanden* og paa *Munden*.
- 10 |US:520Det er *Latiner-Skolens* Værk,
Som Slangen træsk, som Døden stærk,
Som Helved uden Ende,
Den fanger, som en gammel Ræv,
Aands-Fluer i sin Spindelvæv
Som ei dens Løndom kiende.
- 11 |A:6Og *Tysken*, som den, sig tilpas,
Har dreiet og oplyst med Gas,
Han er nu *Skolemester*
Og gjør som Ærke-Jesuit
Til *Verdens-Lys* Begrebet sit,
Som Himlens Rum forpester.

- ¹² |PS:98| Ja, *Tyskhed* som *Ægypti* Land
Den er i *aandelig Forstand*
Netop de *Dødes* Rige,
Thi Livets Vugge, Livets Svøb,
Og Mandhjems store Levnetsløb
Bespotter den tillige.
- ¹³ Al tysk Oplysning er af Luft,
Sin egen Gud er *tysk Fornuft*,
Og lyst den gør derefter;
Til Selv-Ophøielse og Pral,
Og til sig selv at gjøre gal,
Kun dertil har den Kræfter.
- ¹⁴ Den er et Ord foruden *Mund*,
Den er et *Mørke* uden *Bund*,
Et Lys af *Moder-Mørke*,
Som praler med et Klarheds Skin,
Af Mørket ud, i Mørket ind,
Saa klart som Regn af Tørke!
- ¹⁵ |A:7| Den er det magtesløse "Bliv!"
Den er det *hjerteløse* Liv,
Med Grund-Begreb af Luften,
Det er den aandeløse Aand,
Den *ubegribelige* Haand,
Det er paa *Tysk*: Fornuften.
- ¹⁶ |US:521| For den har *Strid* kun Liv i Giem,
For den er *Døden Fredens* Hjem,
Den "*Liv og Fred*" fornægter,
For den er *Frihed* kun en Trods
Mod *Kroppen* og mod *Gud* med os,
Som med sin Skygge fægter.
- ¹⁷ |PS:99| Men "*Liv og Fred*" er Aandens Sands,
Som hos Sanct *Povel*, hertillands,
Vi kun for dem vil strides,
Og kun i *Friheds* Aandedræt
Vi føler, kiækt og lyst og let
Kan leves og kan lides.
- ¹⁸ Det gode Land med Livets Ord
I Aandens Verden her paa Jord,
Som nu vi efterhige,
Det flyder i sin Frugtbarhed
Med Melk og Honning, Liv og Fred,
Har Friheds Lys tillige.

- 19 |A:8|Og *Friheds* Aand fra Arildstid
Har lovet os at føre did,
Naar vi kom til Skiels-Alder,
Der har og ved det *døde Hav*
Vor Oldefader end sin Grav,
Som *Runemo* vi kalder.
- 20 Ja, *Asamaal* og *Gylfeleg*,
Og *Skalda*, baade rød og bleg,
Er Kæmpeaande-Graven,
Og *Sturlesens* og *Saxes* Skrift
Om Høinordboernes Bedrift
Er Bauta-Runestaven.
- 21 I Aandelivets Hungersnød
Vi købte dyrt os Havrebrød
Paa *Tysk* for meer end Penge:
For *Nordens* Tungemaal og Sang,
For Odins høie Tankegang
Og Kæmpelivets Gænge!
- 22 |US:522|PS:100|Deraf den *Løgn* drog Tysken ud,
Vi er hans Trælle, han vor Gud,
Ei yttre maae selv Længsel
Vi efter Arildstidens Syn
Med *Freias* Sang og *Mjølners* Lyn,
Som sprænger Tankens Fængsel.
- 23 |A:9|I *Danmark*, *Freias* Folkevang,
Med hendes Nattergale-Sang
I Bøgelunds Skiærsommer,
Der Længselen dog blev saa stor,
At den brød ud i stærke Ord
Og faure Rosensblommer!
- 24 Det hørte Tyskeren i *Hel*,
Da nede ved hans Grændseskiel
Det lydt blev eftersunget,
I *Rødding* og paa *Skamlings-Høi*,
Ja, selv til *Slien* Ordet fløi
Paa *Dansk* med Kraft udtunget.
- 25 Som *Grændel* med sin Trolde-Sorg
Ved Harpeslag paa *Hjerteborg*
Var ved i Flint at springe,
Saa *Tyskeren*, da, uden Bog
For *Øren Livets* Skolesprog
Paa *Dansk* tog til at ringe.

- 26 Ja, *Tyskeren* blev tordengal
Paa *Bloksbjerg* og i *Sneppedal*²,
Undsagde Danmarks Rige,
Og raser nu med Ild og Sværd,
For *Aanden* ei en Bønne værd,
Men fælt haandgribelige.
- 27 |A:10|PS:101 Udslette vil af Folketal
Han *Danskerne* med Tordenskrald
Og Helvedes-Maskiner,
Han vier ind med Brand og Baal
Vort Lykkeskib, vort Modersmaal
Til alle Helveds Piner.
- 28 |US:523| Det *Danske Oprør*, siger han,
Er kun ved en Beleirings-Stand
I Fødselen at kvæle,
Derfor maa vige Ret og Skiel,
Og *Dansken*, ja, fra *Als* til *Hel*
Den fægte maa med Hæle.
- 29 Nu, Gud skee Lov! til gale Folk,
Som *Aand* vil dræbe med en Dolk,
Har Gud en Spænde-Trøie,
Den hedder Lungeslag og Død,
Og den, det har slet ingen Nød,
Faaer Preuseren at døie;
- 30 Men ligefuldt det var en Vee,
Om Nordens Kæmper kunde see
Urørt paa Danmarks Kvide;
Da havde Lykken de forspildt
At sammensmelte *Kiækt* og *Mildt*
Her under Nørrelide;
- 31 |A:11| Da havde *Asernes* Stormagt
I Vanvid brudt den gamle Pagt
Med *Vane-Folkets* Dise,
Paa Asamaalets Vintervei
Da føltes Sommer-Varmen ei
Af *Hjertets* Kæmpevise.
- 32 |PS:102| Saa springer da til *Jylland* brat,
Lukt over hele *Kattegat*,
I *Gøte-Rigets* Løver!
Høinordens Løve-Kuld i Pagt
Maa paa den store Ulve-Jagt
Aflægge Manddoms-Prøver.

- 33 Da Livet *Gøte-Helten* bold
I Skjoldung-Hall, mod *Grændel* Troid
Alene, turde vove,
Os *Daner* Hjælp i al vor Nød,
Til Gøte-Kraften var uddød,
Han hørtes da at love;³
- 34 |US:524| Saa høit han skatted *Hrodgars* Priis
Og Daners Tak paa kiærlig Viis
Og deres Barne-Glæde,
Og deres faure Skjalde-Sang,
Som over alle Bjerger svang
Sig op til *Norners* Sæde!
- 35 |A:12| Om nu igien saa haardt vi sov,
At Danmarks Roes blev Tyskens Rov,
Og Skjoldung-Hallen øde,
Saa gav dog *Gøters* Løvemod
For Søvnighed os altid Bod,
Naar Løve-Brøl gienløde!
- 36 Og *Norges* Løve "Huggetand"
Fra Throndhjem og fra Hordeland
Til Kampen vel udstyret,
Svøm over Svælget i en Hast,
Spring dristig paa og bid dig fast
I Lysken paa Udyret!
- 37 |PS:103| Vi har i fire Hundredaar
Deelt blide og deelt bange Kaar,
Som Tvilling-Folk og Rige,
Lad ei det spørges, at den Dag,
Da klart det giælder fælles Sag,
Vi To hinanden svige!
- 38 Du *Jyske* Løve mørkerød!
Reis ogsaa dig, kun løiet død,
Til Kamp for Lande-Freden!
Da skaades skal, som aldrig før,
Fra *Grind-Aa* ned til *Ægers Dør*⁴
En Ulvejagt paa Heden.
- 39 |A:13| Da støves op, som det sig bør,
Alt hvad der gaaer paa Ulve-Kløer,
Er det end spæde Hvalpe,
I Lammeskind, i Løvehud,
Alt hvad der tuder feies ud
I *Eideren* at skvalpe.

- 40 |US:525| Først da kan *Frodes* Hovedguld
Uranet skinne over Muld
Igien paa *Jelling-Hede*,
Paa *Frodebjerg* og *Fyrresvold*,
Som Dannefæ fra Hedenold,
Oplysning at udbrede.
- 41 Da først vil dages for *John Bull*,
At vort Høinordens Lyse-Guld
Ei længer er at vrage.
Det skiær i Øiet kun paa Kryb,
Men kaster Glands paa *Hjertets* Dyb
Og *Daaden* alle Dage;
- 42 |PS:104| Thi Dyd som Dueligheds Rod
Og Daad som Frugt af Kraft og Mod,
Det er John Bulls Livstykke,
Deraf just samled Mandevind
Høinordens Aand fra Arilds Tid,
Derpaa sin Borg han bygger;
- 43 |A:14| Thi *Nordlys* i Vidskabens Land,
Kun *seet* i aandelig Forstand,
Er intet Nyt igrunden,
As-Odin alt det fik til Leen,
Med Asamaal, hans Øiesteen,
Og Harpeleg i Munden.
- 44 Men Lyset sank tilbunds i Hav,
Den store aabne Kæmpegrav
For Timeligheds Helte,
For Syn og Sang, for Raad og Daad,
For Brage-Leg og Freia-Graad
Og Ving-Thors Styrke-Bælte!
- 45 Dog, i Høinorden boer en Mø,
Som har det Kaar, hun ei skal døe,
Mens Timeglas omvendes,
Paa Gynge-Bænk i Bølge-Gang,
Paa Idræts-Sagn i Folkevang,
Som *Saga-Dis* hun kiendes.
- 46 |US:526| Hun fordum drak med *Odin* Vin
I Høieloft paa Gylden-Skrin,
Det muntred op dem Begge,
Men sunket ned i Trællestand
Hun drak med os det "sorte Vand"
Imellem fire Vægge;

- 47 |A:15|PS:105 Dog i det store *Jordskælvs* Tid,
Paa Grændsen mellem hid og did,
Da oprørt blev Stor-Havet,
Saa Bølgerne gik høit i Sky,
Selv her i Bøgeskovens Ly,
Hvor Lyset laae begravet,
- 48 Da spytted *Saga* Blækket ud,
Og sagde som en Konge-Brud:
Nu drikker jeg kun Aande,
Til atter jeg paa Gyldenskrin
Kan med As-Odin drikke Vin
Og fange Bod for Vaande!
- 49 Og er her nogen Kæmpesøn,
Som ei er sky for Skrald og Døn,
Men tør vel Skindet vove,
Vort *Nordlys*, med Idræt tilmunds,
Det veed jeg godt, hvor gik tilbunds,
Ved Havfru-Bryst at sove;
- 50 Kom Lyset op og foer til Skyes,
Da kasted det sit klare Lys
Paa *Aandens* Jorderige,
Da faae igien vi *Sleipners* Trav
Og *Freias* Karm paa Tidens Hav,
Med *Valhals* Borg tillige!
- 51 |A:16| Da sprang fra Sæde *Skjalden* op,
Sprang ud som en forvoven Krop
I Tidens Hav at dykke,
I Kæmpe-Aandens *Øresund*,
Nordlyset fandt paa Havets Bund
Han til Høinordens Lykke.
- 52 |US:527|PS:106 *Nordlyset*, det er *Sandheds* Ord,
I Øst og Vest, i Syd og Nord,
Om Menneske-Idrætter,
Med Haand og Mund til *Folkegavn*,
Og et kiærmindekrandset Navn
I Kamp mod Trolde og Jetter.
- 53 Det *Idræts-Ord* er *Tungens* Maal,
Ei *Pennestrøg* med Fier og Staal,
Om end de var guldrøde;
Ei Livets, men kun *Dødens Ord*
I Bøger som i Gravskrift boer,
Kun *Ormene* til *Føde*!

- 54 Kun Ord, som gaaer i Sagn og Sang
Fra Mund til Mund i Folkevang
Opholder Folkelivet;
I Folkets egne gamle Ord
Kun *folkelig* Oplysning boer,
Af Folke-Aanden givet!
- 55 |A:17| Og efter Høinordboens Smag
Er *Liv* og *Lyst* en Hovedsag
Foruden og forinden.
Derfor maa *Hjertet* tages med
I *Skolen* som Oplysnings-Sted,
Det er *Grund-Lærerinden*!
- 56 Thi *Askurs-Kiønnet* har det Kald,
Trods Død og Mørke, Feil og Fald,
Sin *Art* tilbunds at kiende,
Og Høinordboen stadig troer,
Det skeer, naar Lys han i sit *Ord*
Ved sin Guds Lys mon tænde.
- 57 |PS:107| Han troer, at *Mennesket* hos ham
Er født i *Vidskabs* Seiers-Ham,
Til Lys hos sig at finde,
Om *Askurs* og om *Emblas* Æt,
Guds Yndlinger med Børne-Ret,
Som baade *Mand* og *Kvinde*.
- 58 |US:528| Ja, Lyst har baade han og hun
Hos os, til kiækt med Haand og Mund
Stamtavlen at forklare:
Af Hjerte-Livet i sit Svøb
Og af det store Levnetsløb
Hos Kæmpen i *Livsfare*!
- 59 |A:18| I *Livets Dyd* og *Livets Daad*
Guds Hjertelag og vise Raad
Sig selv maa aabenbare;
Har Han sig skabt hos os et Speil,
Han ogsaa, det slaaer aldrig feil,
For os sig vil forklare!
- 60 Et *Veirlys* kun er *Tyskens* Ord
Mod Soelskins-Lampen i vort Nord,
Naar den faaer Lov at brænde,
Men først maa Tysken feies ud,
Thi i hans *Blæst* som Luftens Gud
Ei Lampen vi kan tænde.

- 61 Hans Gas er grundfordærvet Luft,
Sin egen Gud er hans Fornuft,
Og lyst den gjør derefter;
Til Selv-Ophøielse og Pral,
Og til sig selv at gjøre gal,
Kun dertil den har Kræfter.
- 62 |PS:108| Den, kommet op af *ingen* Ting,
Som selv den melder, med et Spring
Den raned Guds Høisæde,
Men naar den bedst sit Hoved brød,
Den skabe kan kun Sorg og Død,
Den spotter Liv og Glæde.
- 63 |A:19| Den kalder *virkeligt* og *stort*
Kun sig og hvad den *selv* har gjort,
Den laster al Guds-Gierning,
For den er Mennesket et *Dyr*
Men *Mandevind* en Pokkers Fyr,
Selvkastet Lykke-Terning!
- 64 |US:529| Ja, Fru *Natur*, især ved *Rhin*,
Den kalder vel *Gudmoder* sin,
Som fødte den med Smerte,
Men *hun* dog har fra evig Tid
Ei Gran af Samling, Sands og Vid,
Saalidt som *Aand* og *Hjerte*.
- 65 Den stille staaer paa *Lynets* Vei,
Opskruet over *Ja* og *Nei*
Med *Hegelske* Dunkrafter,
Den *rummer* som et Helved-Døgn
Den *sorte* og den *hvide* Løgn,
Ja, alt, som Støvleskafter!
- 66 Det er den *Afgud* fra ifjor,
Som hyldet blev i høie Nord
Paa alle *Skole-Stader*,
Det er den gamle Hunde-Kløgt,
Alt i *Vafthrudners-Maal* hjemsøgt
Af *Odin* Seierfader⁵.
- 67 |A:20|PS:109| Som *Odin* slog den Kløgt ihjel
Med hvad, da Balder foer til *Hel*,
Han hvisket ham i Øre,
Skal over Tyskeri i Nord
Vi Seier vinde ved det *Ord*,
Som *Hjertet* kun kan høre!

68 Ja, Sandheds Ord om *Hjertelag*
Og Helte-Folkets Seiers-Flag,
Det knuser Jette-Pander,
Thi evig Sandheds *Ja* og *Nei*
Om *Livets* og om *Dødens* Vei
Kun *Løgner* sammenblander.

69 Hvert *Folkeliv* i Barne-Svøb
Som i det store Levnets-Løb
Sin egen *Lov* bekræfter,
Thi Lys hos Folk, som Lys hos Gud,
Der frit af Livet springer ud,
Sig *retter* Livet *efter*!

70 |US:530| Naar *Folke-Livet* sine Kaar
Og midt i dem sig selv forstaaer
Med alle sine Gaader,
Da folder ud sin Kraft det frit,
Og gjør til Maalet Kæmpeskridt,
Hvor Helte-Aanden raader.

71 |A:21| Og i det *Danske* Moder-Bryst,
Hvor Fred er Hjertets Liv og Lyst
I Læ af Aandens Vinger,
Der Hjertet sig udvider frit,
Og Kiærlighed gjør Engle-Skridt,
Naar Glædens Harpe klinger.

72 |PS:110| Mens Rosen har sin søde Duft,
Mens Lærken slaaer i Sommerluft,
Og Nattergal i Skyggen,
Smaahelte føder Kiærlighed
For *Frihed* og livsalig *Fred*,
Og priser Børne-Lykken!

73 *Høinordens* gamle *Tungemaal*
Som grønne Træer med Blad og Naal
Da skyder Top og Krone,
Med Fugle-Reder altid ny,
Hvorfra sig svinger Sang i Sky
Alt med den gamle Tone!

74 Da skal man see, at Klarhed boer
Slet ikke i *bælgmørke* Ord
Og stumme *Tanke-Streger*,
Men i hvert sandhedskiærligt Bryst,
Det jævne Ord, den klare Røst,
Som Livet vederkvæger!

75 |A:22 Det er Høinordens Kald og Kaar,
Naar ei sig selv i Lyset staaer
Et Øjeblik det længer,
Men jager ud den *Tyske* Trolld,
Sig giver frit sin Aand i Vold,
Som Hjertet efterhænger.

76 |US:531 Vel i den store Verdens-Ørk
En Viismand er en spæget Tyrk,
Med Gru for Harpe-Slaget,
Men *Odin*, Viismand i *Valhall*,
Er en hvidhaaret Kæmpe-Skjald,
Hans Røst som Lure-Braget!

1

Det gamle Sagn om Vandingen af Tyrkens Heste i *Viborg-Sø*, har
Preuseren vist nu bogstavelig opfyldt.

2

Schnepfenthal med den udbasunede Skole for *Almeen-Dannelse*
paa *Høitysk*.

3

Det staaer tydelig at læse i *Bjovulfs-Drapen*.

4

Grenaa er Grind-Aa (Dørsaa) og *Ægers Dør* er *Eiderens* gamle
Navn i Norden.

5

Edda kalder rettelig al *Jette-Vidskaben Hunde-Kløgt*.